

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,
кандидата мистецтвознавства,
доцента кафедри спеціального фортепіано
Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової
Хіль Олени Михайлівни
на дисертаційну роботу Ковтонюк Валерії Леонідівни
на тему «Стиль музичної творчості М. Плетньова», представленій на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025
«Музичне мистецтво»**

Детальне опрацювання матеріалів дисертаційного дослідження КОВТОНЮК ВАЛЕРІЇ ЛЕОНІДІВНИ на тему: «Стиль музичної творчості М. Плетньова» дозволяє сформулювати висновки щодо актуальності, наукової новизни, апробації, практичного значення здобутих результатів дослідження, яке винесене на захист.

Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з науковими програмами.

Дисертантка звернулась до мистецького комплексу композитор-диригент-виконавець у творчості Михайла Васильовича Плетньова. Три іпостасі митця дозволяють знайти інноваційні підходи до творчого пошуку, що є актуальним у сучасному мистецькому світі. BBC Music Magazine зазначає, що Михайло Плетньов «виконує кожен твір, як свій власний, його інтерпретації надзвичайні – наврядчи подібне під силу іншим виконавцям».

У світовій культурі завжди був великий інтерес до феномену творчості композитора-виконавця-артиста. Історично склалось, що першомузична творчість була синкретичною, поєднуючи автора і виконавця в єдине ціле. Згодом викристалізувались окремі іпостасі композитора, виконавця, диригента. На сьогодні ми відчуваємо деякий брак наукових розробок щодо сучасних митців, які поєднують в одній особі унікальне триєдинство. Саме це спонукає до глибокого вивчення проблематики дисертації.

Наукова концепція орієнтована на «стиль музичної творчості», що базується на процесуальності мистецького пошуку, і як результату – появи нової якості вже існуючого матеріалу.

Чітко структурований матеріал дозволяє зробити висновки, що дисертантка глибоко підійшла до вивчення проблематики, яка порушена в дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

У дисертаційному дослідженні обґрунтовані та детально описані основні положення роботи. Використані методи дослідження сприяють досягненню поставлених у роботі завдань. Зокрема, історичний метод допомагає у вивченні розвитку фортепіанного мистецтва, феноменологічний метод розкриває взаємозалежність та взаємодоповнюваність композитора та виконавця, а разом із тим допомагає осягнути універсальність творчої діяльності. Важливим методом для розкриття теми дослідження є саме порівняльно-інтерпретаційний, оскільки через використання його інструментарію забезпечується виявлення унікального стилю митця.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації. Теоретична та практична цінність.

Наукова новизна отриманих результатів і висновків, сформульованих у дисертації полягає у системності та унікальності аналітики творчості М. Плетньова як піаніста, композитора та диригента.

Дисертантка підійшла до проблеми стилю через діалог особистості і світу. У роботі висвітлена чітка періодизація творчості, що є важливим елементом новизни у контексті мінімуму матеріалів із порушеної проблематики, що є корисним надбанням для оновлення курсів історії фортепіанного виконавства та сучасного мистецтва. Проаналізоване творче становлення Плетньова як піаніста, композитора та диригента.

Отримані результати роботи можна використовувати у практичній діяльності виконавцями, диригентами під час інтерпретаційних пошуків, композиторами – під час створення нових творів.

Дисертаційне дослідження представлено у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису. Дисертація складається з анотацій, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 218 аркушів, з них основного тексту – 156 аркушів.

В анотації та у вступній частині сконцентровані основні положення роботи; два розділи є самостійними, проте в цілому складають звершену гармонійну композицію, та дають змогу детально заглибитися у дослідження; джерельна база є достатньо великою, репрезентативною, доцільною до вибору хронологічного періоду та складається із 290 найменувань.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень.

Написанню дисертації передував довгий та насичений період саме фортепіанного виконавства. Дисертантка звернулась до наукової теми вже маючи великий практичний досвід, що є цінним саме у мистецтвознавчих розробках.

За темою дисертації опубліковано 4 одноосібні статті, з яких 3 – у спеціалізованих виданнях, затверджених МОН України та 1 стаття – у фаховому періодичному зарубіжному виданні «Austrian Journal of Humanities and Social Sciences» (Відень, Австрія).

Матеріали дослідження апробовані у 7 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Перший розділ **«Феномен М. Плетньова в контексті музичного мистецтва останньої третини ХХ – ХХІ століть»** складається із двох підрозділів.

Перший підрозділ 1.1 **«Методологічні засади вивчення стилю музичною творчістю»** пов'язаний із аналізом концепту «творчість» через музично-виконавське мистецтво. У підрозділі розглянуто історичний аспект розвитку. Цікавим є феноменологічний погляд дисертантки на проблематику

стилю творчості музиканта, що «продукт виконавської творчості може бути визначений як феномен, що відбиває декілька векторів комунікаційних зв'язків особи (діалог з собою, з композитором, публікою, історичною епохою) може допомогти не лише у пізнанні «музичного твору виконавця», але і в усвідомленні передумов закріплення за виконавцем статусу творця в системі сучасної музичної культури» (цитата із рукопису). Важливо, що у роботі детально розглянуті підходи до методики дослідження виконавського стилю. Перший підрозділ підготував підґрунтя до подальших наукових пошуків, зокрема важливою є думка, що універсалізм самореалізації сучасного митця дає поштовх до інновацій у музичній діяльності.

Другий підрозділ 1.2. **«Еволюція стилю музичної творчості М. Плетньова як результат багатовекторного діалогу зі світом»** присвячений розвитку митця у просторі і часі. Не зовсім логічним, вважаю, є невинуватий перехід від описової історичної частини початку становлення Плетньова-піаніста до роздумів на тему поняття «культура». На мою думку, ствердження «провідною мистецькою діяльністю М. Плетньова є фортепіанне виконавство» лише на етапі вступу до Московської консерваторії є дещо передчасним. Дисертантка зробила великий огляд «генеалогічного дерева» Плетньова-піаніста, проте як побажання – варто глибше розглянути саме вплив особисто на митця, а не загалом. Цікавим видається історичне дослідження становлення «діалогу зі світом» Плетньова-диригента. Розвиток Плетньова-композитора у підрозділі згаданий посиленням до окремого підрозділу 2.2. Співвідношення матеріалу, який подається для осмислення ролі кожної іпостасі є нерівномірним, що надає деякої непропорційності побудові розділу.

Загалом Перший розділ означив теоретичні засади дисертації щодо «стилю музичної творчості» та становлення і трансформація творчої особистості Михайла Плетньова.

Другий розділ **«Універсалізм творчої особистості М. Плетньова: досвід системного аналізу»** містить три підрозділи.

Підрозділ 2.1. **«Виконавське мистецтво М. Плетньова-піаніста»** присвячений аналізу творчих етапів становлення визначного піаніста. До аналізу «стилю музичної творчості» дисертантка підійшла через аналіз інтерпретацій самого Плетньова, що безперечно є вирашною стратегією у контексті системного аналізу.

У підрозділі 2.2. **«Диригентська діяльність М. Плетньова»** розглядається становлення диригента в історичному контексті. У підрозділі дисертантка підкреслила важливу думку про унікальність митця через його універсалізм. Яскравим прикладом можна вважати виступ М. Плетньова із РНО у 2003 році у якості одночасно соліста та диригента у Концерті №20 В.А. Моцарта.

Підрозділ 2.3. присвячений **композиторському доробку митця**. Дисертантка вдало підбрала цитату М. Плетньова, яка характеризує універсалізм «Це одна професія, усі грані якої мені в рівній мірі приносять задоволення». У підрозділі аналізуються фортепіанні транскрипції, камерні та симфонічні твори з точки зору композиційної побудови, сюжетної лінії. Важливо, що дисертантка червоною ниткою проводить думку щодо універсалізму та взаємопроникнення трьох іпостасей митця.

Дискусійні положення.

Попри достатньо повний виклад результатів дослідження, хотілося би уточнити наступні питання:

1. В дисертації Ви досить багато уваги приділяєте виконавській школі Михайла Плетньова, розглядаєте його генеалогічне древо. Скажіть, будь ласка, чи відоме Вам власне ставлення М. Плетньова до вчителів? Можливо, він сам говорить про когось із них?

2. Чим Ви керувались, коли розробляли періодизацію творчості Михайла Плетньова? Тільки біографічними відомостями? Чи змінювався «стиль музичної творчості» зі зміною періодів?

3. Чому у композиторській творчості, на Ваш погляд, М.Плетньов використовує несподівані виконавські склади, наприклад, «Adagio для 5ти контрабасів»?

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам.

Дисертація Ковтонюк В.Л. на тему «Стиль музичної творчості М. Плетньова» є самостійним науковим дослідженням актуальної наукової проблеми. Завдання, які поставлені у роботі виконані, а мета дослідження – досягнута.

Матеріали публікацій охоплюють коло наукових проблем, які висвітлені у дисертації.

Результати наукового дослідження мають інноваційних характер. Робота за структурою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до написання дисертацій, а її автор Ковтонюк Валерія Леонідівна заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії.

офіційний опонент,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри спеціального фортепіано
Одеської національної музичної академії
імені А.В. Нежданової

Хіль О. М.

